

**НАУКОВИЙ СТИЛЬ У КОНТЕКСТІ КОНОТАЦІЙНОЇ МІНЛИВОСТІ
АНГЛОМОВНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ**

Дорошенко Володимир Сергійович,
д.держ.упр., к.іст.н., акад. УАН
Шихненко Катерина Іванівна,
к.пед.н., доцент
Київський національний університет
технологій та дизайну
м. Київ, Україна

Анотація. Стаття присвячена дослідженню особливостей функціонування лексичних одиниць англійської мови у науковому стилі (НС) з огляду на їхню конотаційну мінливість. Мета – визначити механізми нейтралізації або стандартизації конотативних значень в умовах академічного дискурсу. Аналізується вплив суб'єктивно-оцінного компонента лексики на об'єктивність викладу, а також методи, які використовуються в НС для забезпечення точності та однозначності, маючи на увазі потенційну варіативність конотацій. Стаття має теоретичну та практичну значущість для лінгвістики та наукової комунікації.

Ключові слова: науковий стиль, конотація, денотат, лексична одиниця, нейтралізація, термінологія.

Науковий стиль мовлення є функціональним різновидом, основне призначення якого – об'єктивне, логічне та точне викладення наукової інформації. Ця функція вимагає максимальної однозначності щодо використовуваних мовних засобів. Однак, значна частина лексичного фонду англійської мови, навіть у сфері загальноповсякденної лексики, має не лише денотативне (пряме, поняттєве), але й конотативне (емоційно-оцінне, стилістичне, асоціативне) значення [1, с. 37].

Слід зауважити, що конотативна мінливість лексичних одиниць (їхня

здатність викликати різні асоціації чи оцінки не сприяє ключовим вимогам НС – об'єктивності та точності. Наприклад, слово, яке в публіцистиці має чітко яскраву виражену негативну конотацію, у науковій статті має бути сприйняте максимально нейтрально.

Тому важливо проаналізувати, як науковий стиль адаптує, мінімізує або нейтралізує конотаційну мінливість англійських лексичних одиниць для забезпечення своїх комунікативних цілей.

У зв'язку з цим, розкриваючи сутність конотативної мінливості та її місце у науковому дискурсі, необхідно, насамперед, наголосити, що конотація – це додаткове значення, яке нашаровується на денотативне. Вона може бути:

- емоційно-оцінною (наприклад, *slender* vs. *skinny*).
- стилістичною (наприклад, *commence* (книжн.) vs. *start* (нейтр.)
- соціально-культурною або асоціативною. (наприклад, інтерпретація слова *freedom*)

Конотаційна мінливість полягає у тому, що емоційно-оцінний компонент може змінюватися залежно від контексту, ситуації чи фонових знань комунікантів. Як відомо, головний принцип НС – верифікованість та об'єктивність.

Введення суб'єктивності через конотації може:

- спотворити логіку викладу;
- ускладнити або унеможливити міждисциплінарне та міжкультурне розуміння;
- перевести фокус уваги з фактів на оцінки.

На противагу цим загрозам, у науковому стилі існує низка мовних та стилістичних механізмів для мінімізації впливу конотативної мінливості. Серед них:

- термінологізація та стандартизація, тобто перехід загальноживаної лексики в термінологічну. Слова, які в побутовій мові мають конотації, у науковій сфері набувають суворо визначеного денотативного значення, повністю відкидаючи чи мінімізуючи конотації [2, с. 17]. Наприклад, слово

stress (напруга, стрес) в загальній мові має негативну емоційну конотацію; в інженерії (матеріалознавстві) чи психології воно є суворим терміном (напруга, тиск, стресор);

- використання штучних/спеціалізованих термінів: запровадження термінів латинського, грецького походження (наприклад, *etiology, paradigm*), які рідко використовуються в побуті, одразу забезпечує їхню нейтральність;

- стилістичні та синтаксичні засоби. Йдеться про перевагу абстрактної лексики: використання абстрактних іменників (*development, process, analysis*), замість дієслів, що часто несуть емоційний заряд; а також про деперсоналізацію: активне використання пасивного залогу (*The results were obtained...*), безособових конструкцій (*It is assumed that...*), та відсутність займенників першої та другої особи (*I, you*). Це усуває суб'єкта оцінки, тим самим нейтралізуючи потенційну конотацію [3, с. 16].

Слід також мати на увазі вживання метамовних чинників: використання кліше та вступних слів, що структурують думку і підкреслюють логіку, а не оцінку (*consequently, in addition, on the other hand*).

Важливу роль у даному контексті відіграє принцип обережності (*hedge*). У НС часто використовуються модальні елементи (*may, might, suggest, likely*) та обмежувальні слова (*relatively, to some extent*) для уникнення категоричних тверджень. Це не лише захищає від помилок, але й запобігає формуванню занадто сильних, емоційно-забарвлених висновків, які можуть мати небажані конотації.

Таким чином, науковий стиль англійської мови, перебуваючи перед постійним тиском необхідності об'єктивності та точності має ефективну систему захисту від конотаційної мінливості лексичних одиниць. Ключові механізми включають: термінологізацію (переведення слів у ранг термінів з фіксованим денотатом), синтаксичну деперсоналізацію (усунення суб'єкта оцінки) та лексичну стандартизацію (вибір нейтральних абстрактних слів).

Однак, у науковому дискурсі конотація не зникає повністю, а стандартизується та мінімізується до рівня, який не перешкоджає основній

комунікативній функції – передачі знання. Успіх наукової комунікації значною мірою залежить від свідомого вибору лексики: він зводить до мінімуму суб'єктивне тлумачення, що підтверджує особливий статус наукового стилю серед інших функціональних стилів мовлення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Crystal, D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
2. Halliday, M.A.K. Some Grammatical Problems in Scientific English // Halliday, M.A.K., Martin, J.R. *Writing Science*. London: Routledge, 1993.
3. Cruse, D.A. *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1986.
4. Dik, S.C. Referential Identity. *Lingua*, 1968. № 21. P. 70-97. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0024384168900399> (дата звернення: 30.12.2025).